

Listy na rozloučenou

Autor: Martin Toman, 8. B, ZŠ a MŠ Wolkerova

Jménem svým jsem Hans Jacob Christoffel von Tausen a toto je mé rozloučení s tímto světem. Necht' poslouží příštím časům.

Nejprv se vám představím: narozen jsem byl roku 1602, a jak už mé jméno napovídá, jsem z nižší šlechty. Můj otec byl lancknecht, obyčejný Švýcar, jenž se ale v boji za císaře vyznamenal tak, že se stal šlechticem v Korutanech. Já jsem dvanáctý z třinácti dětí otce svého, a tudíž jsem neměl šanci na zdědění čehokoli, což si můj otec uvědomil, a tak se rozhodl, že ze mě udělá klerika. Naučil jsem se tak psát a číst, a to nejen v latině, ale i v němčině. Jelikož jsem ale měl spíš než učení radši vojákování, byl jsem roku smrti císaře Matyáše, prvního svého jména, ze semináře vyloučen. Ať mi Bůh odpustí, ale křičel jsem tehdy radostí, neboť nejen, že jsem se zbavil svého „pravého poslání“, ale k tomu ještě zemřel můj otec – tak jsem získal malou truhličku osmanských mincí, z nichž dodnes nějaké mám – a aby toho nebylo málo, císař táhl ku Praze, a tak jsem se rychle chopil svého vytouženého řemesla – stal jsem se vojákem a ježto jsem se na porážce odbojných stavů tak zasnazil, byl jsem brzy přijat mezi dragouny, kam se, přestože o to moc a moc stál, nikdy nedostal ani první pán von Tausen.

Ušetřím vás nyní povídání o tom, kterak jsem kradl a zabíjel ve Falci, jak jsem bojoval proti Dánům za Valdštejna, ale přejdu rovnou k bitvě u Lützenu. Válčil jsem tehdy ve Valdštejnových kyrysnících. Jak asi víte, bitva prve vypadala, že ji Gustav vyhraje úplně, neboť naši mušketýři nebyli schopni zadržet rychlý postup Švédů, nicméně v tu chvíli na bojiště dorazil Pappenheim se svými rejthary, se kterými částečně stabilizoval situaci, ale pak přišla osudová chvíle, kdy starého Gottfrieda kdosi zabil, a tak Valdštejn povolal nás, kyrysníky, abychom to tam jeli zachránit. Když jsme tam přijeli, vypadalo to bledě – většina vojáků mrtvého vojevůdce se rozutekla a na bojiště navíc přijížděli Adolfovi oblíbení kavaleristé. Tehdy jsem já zavelel svému pluku k útoku a sám jel příkladem. Všude byla mlha a dým z neustále pálicích švédských děl. Nějací velitelé pokřikovali a štekající muškety nás napomínaly, abychom si uvědomili pomíjivost lidského života. Když jsem takto jel bitvou v čele svých vojáků, najednou se před námi objevili švédští těžkoodění jezdcí, naše protějšky. Gustavova pýcha. V čele jel jakýsi bohatě oděný muž, jenže co je zlato proti kyrysnickým pistolím? My jeli stejně jako Švédi v karakole, tudíž pro mě nebylo příliš těžké toho boháče strefit. Když jsme se pak dostali na dosah palašů, začala ta nejtěžší část celého boje. Přestože byli naši protivníci označováni za švédskou elitu, proti nám se příliš nepředvedli. Palaš prvního jezdce se mě ani nedotknul, zato ten můj projel nepříteli hrudníkem. Že to byla chyba, jsem si ověřil vzápětí, protože jsem ho nedokázal vytrhnout. A když se proti mně rozjel jakýsi jiný obrněnec a já očekával smrt, tak jsem najednou dosáhl oné kýžené mety a meč za značně nechutného zvuku nepřítelových střev vytáhl a jakž takž jsem ho ještě dokázal postavit do obrany. Tak jsem ho pozbyl znovu, protože Švéd jel o poznání rychleji a, díky za to, za svůj primární cíl si určil můj kus oceli, čímž mě sice zbavil nadobro mého palaše, ale co mi zůstalo, to byl můj život. Tehdy jsem si všiml, že jsem Švédy dost podcenil, protože nejméně polovina mých druhů se již válela na zemi a svírala svá vyhřezlá střeva. Začal jsem tedy zbylé kyrysníky svolávat k ústupu. Jak jsme se vraceli, již zdáli jsem si všiml, že se naše vojsko začíná trhat. Ještě chvíli se bojovalo, ale když se začalo smrákat, začaly se všude ozývat trubky svolávající k ústupu celého vojska. Později jsem se dozvěděl, že v bitvě zahynul švédský král, a tak si dodnes říkám, zda-li to nebyl ten boháč v přední řadě nepřátelské karakoly.

Po Valdštejnově smrti jsem zběhl z vojska a až do nástupu Ferdinanda, třetího svého jména na císařský trůn jsem pobýval s Marodovými bratry a kořistnil, kde se dalo. Jednoho dne jsme takhle zjistili, kudy pojedou vozy s výplatami císařských, a tak jsme se ihned jali spojit se

s jinými kompaniemi (za hrozné nevole jiných, kteří si mysleli, že by eskortu dokázali udolat sami) a naplánovali útok. Po cestě byl nějaký brod, kudy musely projet všechny vozy, což znamenalo, že nejdříve musela část doprovodu přebrodit řeku, tam musela zabezpečit místo, aby se vozy nemusely bát, dále pak část vojáků zůstala s výplatami jako přímá ochrana a nakonec měli poslední ochránci peněz být umístěni za vozy a bránit je tak proti případnému útoku zezadu. Ted' jsem vám řekl, jak by to *mělo* být. Jenomže ti hlupáci si byli tak jistí, že na ně nikdo nezaútočí, že nejdřív na druhou stranu přijelo asi 20 lehkých jezdců a zbytek, což bylo asi 250 lehkých a 120 těžkých jezdců, jelo společně s vozy. Ježto byl onen brod v lese, nemohli nás při své toliko zanedbané pozornosti spatřit. My měli 200 pěšáků a 130 obou jezdců, tedy lehké i těžké. Pěšáky jsme postavili před brod a to po 75 na každou stranu tak, aby je nebylo vidět. Rozdělili jsme je na ty, kteří se postaví nepřátelkým jezdcům s halapartnami v rukou a na ty, kdož ty jezdce budou ostřelovat mušketami. Naproti těmto našim vojákům jsme postavili zbylých 50 s halapartnami. Ti se měli, hned jak poslední jízda protivníka vjede do brodu, postavit na cestu a postupovat za námi, jezdci, kteří jsme měli za úkol zaútočit zezadu na ten transport. Útok byl tak bleskový, že se nepřátelé nezmohli ani na obranu. Jediné, co se komu z nepřátel povedlo, bylo, že jeden z těch 20 vpředu zastřelil jednoho našeho pěšáka. Z nich pak ale nepřežil nikdo. Další problémy ale nastaly ve chvíli, kdy se měla dělit kořist – a to všechny vypukly jen kvůli smrti toho jednoho mušketýra. Byla z toho pak taková šarvátko, že jsem v ní přišel o cit v jedné noze a taky o koně. Jeden z vůdců tehdy vykřikoval: „A proč bych ti měl něco nechávat ze svého, vždyť to byl jen jeden voják, co ti tam chcipl!“

„Ale vydal víc než tucet vašich.“

Po této urážce se rozhostilo ticho, jež jsem přerušil jako jeden z kapitánů až já: „Přátelé, klid. Vždyť toho po nás nechtějí až tolik, prostě mu část toho, co máme, dáme a všechno bude v pořádku, co vy na to?!“

Tolik nevraživých pohledů, jež tato má věta vyvolala, jsem tedy vpravdě nečekal. A pak to vypuklo. V jednu chvíli ticho a ošklivé pohledy a v druhou zvuk mnoha vytahovaných čepelí. Já jsem ihned utekl ke své 13 jezdců, kteří vbrzku pochopili a už jsme byli všichni na koních. Mezitím se všude začínaly projevodat známky malé bitvy – třeskot mečů a sporadické výstřely mušket. Naše čtrnáctka dojela až k jednomu z ukořistěných vozů a už už byl náš, když v tu chvíli někdo vykřikl: „Hans krade naše prachy!“

Bylo nám k ničemu, že v tu ránu ho kdosi zastřelil. V bezbřehém vzteku už se na nás hnala snad polovina těch zlodějů. Hned jsem zařval: „Na ně!“, nicméně jsem si asi byl vědom toho, že zdrav z toho nevyvážnu. Na karakolu jsme neměli čas ani lidi, a tak jsme se jen rozjeli, přičemž někteří i

vytáhli pistole. Zbytek tasil palaše a začal se s nimi dvořit nepříteli. Mezitím nám jacísi tři husaři najeli do boku, čímž mě zbavili asi dvou mých přátel, nicméně tím posílili mé odhodlání a chuť na krev. Brzy se mi k tomu naskytla příležitost, protože tam nějaký chlap jen tak stál a říkal: „No tak chlapi, neblázněte přece...“ Sladil jsem svou čepel s jeho krkem a dekapitoval ho. Ale jak jsem byl takto nakloněný na jeho stranu, kdosi do mě naboural a já tak i se svým koněm spadl přímo na toho setnutého muže. Brzy jsem pocítil palčivou bolest tam, kde jsem tušil svou pravou nohu. Ještě jsem stihl zastřelit kohosi, kdo si myslel, že mě probodne a už jsem se propadal do tmy. Když jsem se probudil, stáli všude kolem císařští vojáci, nicméně jelikož jsem na sobě ještě z doby, kdy jsem za ně bojoval jejich kroj a k tomu ukradené kapitánské insignie, mysleli si, že jsem jel zachránit ty výplaty a domysleli se, že jsem zle pochodil. Díky pánu Bohu za to! Jinak bych už dávno byl mrtvý. Prohlédl mě jakýsi

lékař, jenž mi poté řekl, že chodit po dvou už asi nikdy nebudu, nicméně se speciálním sedlem bych prý stále mohl dělat čest císaři na koni, což jsem ke své nekonečné smůle přijal.

Kvůli svému zdravotnímu stavu jsem byl přidělen k bavorským jednotkám, což byla asi jediná šťastná událost na celé bitvě. Götze byl ukázkový hlupák. Žádný hloubkový průzkum nedělal, spíš jen rozdělával svým velitelům podíl na kořisti. Takhle moc Tortenssona podcenil. Prohlašoval dokonce, že se smrtí Gustava a nástupem Kristýny na švédský trůn Švédi *de facto* prohráli válku, ačkoli *de jure* vyhrávali. Osobně bych ty dva pojmy zaměnil. Ale co naplat, jednou se hlupáctví Habsburků projevit muselo. Hned jak Götze po svém zabloudění spatřil první Švédy, hned kázal, aby je všichni jeho kyrysníci jeli potřít. Nu a jak asi víte, obrnění jezdci projeli úžlabinou, zapadli u rybníků a stali se obětmi dělostřelců. Když pak Švédi vrátili Götzevi útok, zemřel. Tehdy nás von Werth spolu se všemi svými Bavorsy svolal do útoku. Jel jsem až ve druhé karakole, a tak jsem zkázu té první mohl pouze pozorovat. Děly ji nepřátelé roztržili, mušketami dodělali. Tehdy generál zavelel k ústupu, protože nechtěl skončit jako nešťastný habsburský maršál. Když jsme se vrátili, zformoval nás druhý z maršálů, Hatzfeld do útoku a my znovu vyjeli a vypochoďovali. Tentokrát jsem vedl útok, ale věrný svému zlodějskému výcviku jsem místo do týlu protestantů zajel do jejich tábora a se mnou i většina našich. Ukradli jsme, co jsme mohli (nevím, jak se mi s mou nohou povedlo ukrást tu Lennartovu truhlici, ale myslím, že mi v tom kdosi pod dohledem mé pistole pomohl), když tu se na nás sesypali Švédi. Jakýmsi zázrakem se mi povedlo ujet, a tak tu nyní sedím a sepisuji, na co si jen jsem schopen vzpomenout. Jsem v jakési zapadlé vesničce v Čechách a čekám, až sem přijdou vítězní Švédi. Je toho ještě tolik, co bych vám chtěl říct, k čemu se přiznat, ale bojím se, že to již nestihnu. Tak vám jen řeknu, co je v té Lennartově truhlici – na 339 mincí. Ať už jsou ze Španěl, z Nizozemí, či odsud, z Habsburska. Přidám tam i ty tři zbylé osmanské mince, zbytek z dědictví po mém otci. Doufám, že se tento můj odkaz použije na výstavbu nějakého chrámu, jenž by vykoupil mé hříchy, neboť až nyní si vzpomínám na tu dávnou jezuitskou výchovu z dob mého mládí. Já nechci na věky skončit v očistci. Snad je Bůh opravdu tak milostivý, jak se o něm říká. Dnes, dva dny po bitvě u Jankova, své životní prohry zde sedím a prosím: „Odpusť mi, Pane. Prosím!“

Freiherr Hans Jacob Christoffel von Tausen
(1602-1643)

Snad nebude vadit, když sem já, farář obce Humpolec, napíši pár řádek. Pana von Tausen, jenž ke mně přijel jako voják s truhlou a prosíkem, jsem jako boží muž musel přijmout. Také mě stanovil vykonavatelem své poslední vůle a mě požádal o poslední pomazání, když se mu zánitila ta zle porubaná noha. Jeho vůlí bylo, aby toto bohatství bylo kdesi schováno a tyto listy u něj uloženy. I přes jeho mnohé hříchy si myslím, že to byl dobrý člověk.

*Dle juliánského kalendáře dne 9. 3. 1645 v
obci Horní Rápotice.*